

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

ในการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์สัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสดเพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของกลุ่มธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์สัญญาณเตือนภัยของงบกระแสเงินสดเพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของกลุ่มธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ โดยใช้แนวคิดทฤษฎีสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด และทฤษฎีความประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี

วิธีการศึกษาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิโดยการเก็บข้อมูลจากรายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงิน หมายเหตุประกอบงบการเงิน และข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจจากรายงานประจำปีของกลุ่มธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ที่จดทะเบียนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเลือกตัวอย่างบริษัทเป็นตัวแทนในการศึกษาจำนวน 4 บริษัท จากจำนวนทั้งหมด 11 บริษัท ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นบวกติดต่อกัน 3 ปีจำนวน 1 บริษัท บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานติดลบติดต่อกัน 3 ปีจำนวน 1 บริษัท บริษัทจดทะเบียนที่ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการจำนวน 1 บริษัท บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการปรับโครงสร้างหนี้จำนวน 1 บริษัท

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการวิเคราะห์สัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสดเพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีของกลุ่มธุรกิจเครื่องใช้ไฟฟ้าและคอมพิวเตอร์ โดยมีขั้นตอนการศึกษาเริ่มจากการเก็บข้อมูลทั่วไปของธุรกิจที่ตรวจสอบจากรายงานประจำปีซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป รายงานของผู้สอบบัญชี งบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินเป็นต้น ทำการคำนวณอัตราส่วนทางการเงินเพื่อใช้ในการสอบบัญชี จัดทำงบกระแสเงินสดตามแนวคิดกระแสเงินสดตลอดการ วิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากงบกระแสเงินสด วิเคราะห์รายการสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด วิเคราะห์ปัญหาจากกลุ่มสัญญาณเตือนภัย และวิเคราะห์ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด ซึ่งผลสรุปดังนี้

5.1.1 สัญญาเตือนภัยจากงบกระแสเงินสดที่พบในการศึกษามีดังนี้

1.บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นบวกติดต่อกัน 3 ปี

สัญญาเตือนภัยที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้แก่ ไม่พบสัญญาเตือนภัยดังกล่าว

สัญญาเตือนภัยที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วย 2 กลุ่มปัญหา ได้แก่ สัญญาเตือนภัยในกลุ่มปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้ต่ำ อัตราส่วนวัดความเพียงพอของกระแสเงินสดต่ำ อัตราการเติบโตของเจ้าหนี้การค้างจะสูงกว่าอัตราการเติบโตของสินค้าคงเหลือ และอัตราการเติบโตของหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย และอีกกลุ่มปัญหา คือสัญญาเตือนภัยในกลุ่มปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราการเติบโตของสินค้าคงเหลือสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย

2.บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานติดลบติดต่อกัน 3 ปี

สัญญาเตือนภัยที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วย 2 กลุ่มปัญหา ได้แก่ สัญญาเตือนภัยในกลุ่มปัญหาคุณภาพกำไร ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรให้ค่าติดลบ และอีกกลุ่มปัญหา คือ สัญญาเตือนภัยในกลุ่มปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราส่วนวัดกระแสเงินสดต่อค่าขายติดลบ อัตราการเติบโตของลูกหนี้การค้างสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย อัตราผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์ให้ค่าติดลบ และรายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง

สัญญาเตือนภัยที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้แก่ สัญญาเตือนภัยในกลุ่มปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้ต่ำ อัตราส่วนวัดความสามารถในการลงทุนในสินทรัพย์ฝ่ายทุน ต่ำ อัตราส่วนวัดความเพียงพอของกระแสเงินสดต่ำ อัตราการเติบโตของหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานติดลบติดต่อกันหลายงวด และ รายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง

3.บริษัทจดทะเบียนที่ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการ

สัญญาณเดือนกัษที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้แก่ สัญญาณเดือนกัษในกลุ่มปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์ให้ค่าคิดลบ

สัญญาณเดือนกัษที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วย 2 กลุ่มปัญหา ได้แก่ สัญญาณเดือนกัษในกลุ่มปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยต่ำ อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้ต่ำ อัตราส่วนวัดความสามารถในการลงทุนในสินทรัพย์ฝ่ายทุนต่ำ อัตราส่วนวัดความเพียงพอของกระแสเงินสดต่ำ และอัตรการเติบโตของเจ้าหนี้การค่าสูงกว่าอัตรการเติบโตของสินค้าคงเหลือ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานติดลบติดต่อกันหลายงวด และการจ่ายเงินปันผลลดลงหรือการงดจ่ายเงินปันผลในขณะที่มีกำไรสุทธิ กลุ่มปัญหาถัดมา คือ สัญญาณเดือนกัษในกลุ่มปัญหาคุณภาพกำไร ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรให้ค่าคิดลบ และกลุ่มปัญหาสุดท้ายที่พบ คือ สัญญาณเดือนกัษในกลุ่มปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราส่วนวัดกระแสเงินสดต่อค่าขายคิดลบ อัตรการเติบโตของลูกหนี้การค่าสูงกว่าอัตรการเติบโตของยอดขาย และอัตรการเติบโตของสินค้าคงเหลือสูงกว่าอัตรการเติบโตของยอดขาย

4. บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการปรับปรุง โครงสร้างหนี้

สัญญาณเดือนกัษที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วย 2 กลุ่มปัญหา ได้แก่ สัญญาณเดือนกัษในกลุ่มปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้ต่ำ อัตรการเติบโตของเจ้าหนี้การค่าสูงกว่าอัตรการเติบโตของสินค้าคงเหลือ อัตรการเติบโตของหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าอัตรการเติบโตของยอดขาย และรายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง และอีกกลุ่มปัญหา คือ สัญญาณเดือนกัษในกลุ่มปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ อัตรการเติบโตของลูกหนี้การค่าสูงกว่าอัตรการเติบโตของยอดขาย อัตรการเติบโตของสินค้าคงเหลือสูงกว่าอัตรการเติบโตของยอดขาย และรายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง

สัญญาเดือนกัณฑ์ที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้แก่ สัญญาเดือนกัณฑ์ในกลุ่มปัญหาการแสดงผลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ซึ่งพิจารณาจากค่าของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลจากงบกระแสเงินสด ได้แก่ ปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ การจ่ายเงินปันผลลดลงหรือการงดจ่ายเงินปันผล

5.1.2 ปัจจัยที่ใช้ประเมินสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสดที่พบในการศึกษามีดังนี้

1. บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นบวกติดต่อกัน 3 ปี

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาเดือนกัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี จากการศึกษาพบว่าไม่ต้องพิจารณาปัจจัยเนื่องจากไม่พบสัญญาเดือนกัณฑ์

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาเดือนกัณฑ์ที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วยปัจจัย 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยในการประเมินปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มากล้นสัญญาเดือนกัณฑ์ ได้แก่ หนี้สินหมุนเวียนต่ำกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน มีอัตราส่วนสภาพคล่องสูง มีความสามารถในการจัดหาแหล่งทุนภายนอก อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ และระยะเวลาในการจ่ายชำระหนี้เร็วขึ้น และอีกหนึ่งปัจจัย คือ ปัจจัยในการประเมินปัญหาการแสดงผลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มากล้นสัญญาเดือนกัณฑ์ ได้แก่ ระยะเวลาในการขายสินค้าเร็วขึ้น

2. บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานติดลบติดต่อกัน 3 ปี

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาเดือนกัณฑ์ที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วยปัจจัย 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยในการประเมินปัญหาคุณภาพกำไร ซึ่งมีปัจจัยลบที่มาสสนับสนุนสัญญาเดือนกัณฑ์ ได้แก่ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ช้าลง และอีกกลุ่มหนึ่ง คือ ปัจจัยในการประเมินปัญหาการแสดงผลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งมีปัจจัยลบที่มาสสนับสนุนสัญญาเดือนกัณฑ์ ได้แก่ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ช้าลง และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำลง

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาเดือนกัณฑ์ที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้แก่ ปัจจัยในการประเมินปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มากล้นสัญญาเดือนกัณฑ์ ได้แก่ หนี้สินหมุนเวียนต่ำกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน มีอัตราส่วนสภาพคล่องสูง มีความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ และระยะเวลาในการจ่ายชำระหนี้เร็วขึ้น อย่างไรก็ตามก็มีปัจจัยลบที่มาสสนับสนุนสัญญาเดือนกัณฑ์ คือ มีกระแสเงินสดจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ลดลง

3. บริษัทจดทะเบียนที่ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการ

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาณเตือนภัยที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้แก่ ปัจจัยในการประเมินปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งมีปัจจัยลบที่มาสับสนุนสัญญาณเตือนภัย ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำลง

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาณเตือนภัยที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วยปัจจัย 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยในการประเมินปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มาหักล้างสัญญาณเตือนภัย ได้แก่ หนี้สินหมุนเวียนต่ำกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน มีอัตราส่วนสภาพคล่องสูง มีความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก มีความสามารถในการปรับโครงสร้างหนี้ อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นต่ำ และ ระยะเวลาในการจ่ายชำระหนี้เร็วขึ้น มีกระแสเงินสดจ่ายลงทุนในสินทรัพย์สูงขึ้น และมีเหตุผลอันสมควรที่ไม่จ่ายเงินปันผลในขณะที่มีกำไร และปัจจัยถัดมา คือ ปัจจัยในการประเมินปัญหาคุณภาพกำไร ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มาหักล้างสัญญาณเตือนภัย ได้แก่ ระยะเวลาในการเก็บหนี้เร็วขึ้น ระยะเวลาในการขายเฉลี่ยเร็วขึ้น และปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยในการประเมินปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มาหักล้างสัญญาณเตือนภัย ได้แก่ ระยะเวลาในการเก็บหนี้เร็วขึ้น และระยะเวลาในการขายเฉลี่ยเร็วขึ้น

4. บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาณเตือนภัยที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยในการประเมินปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ ซึ่งมีปัจจัยลบที่มาสสนับสนุนสัญญาณเตือนภัย ได้แก่ หนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน มีอัตราส่วนสภาพคล่องต่ำ ไม่มีความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ระยะเวลาในการจ่ายชำระหนี้ช้าลง มีกระแสเงินสดจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ลดลง ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มาหักล้างสัญญาณเตือนภัย ได้แก่ มีความสามารถในการปรับโครงสร้างหนี้ และอีกหนึ่งปัจจัย คือ ปัจจัยในการประเมินปัญหาการแสดงมูลค่าสินทรัพย์โดยอาจมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่ ซึ่งมีปัจจัยลบที่มาสสนับสนุนสัญญาณเตือนภัย ได้แก่ ระยะเวลาในการเก็บหนี้เฉลี่ยช้าลง ระยะเวลาในการขายเฉลี่ยช้าลง และ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำลง

ปัจจัยที่เป็นตัวแปรต่อสัญญาณเตือนภัยที่ไม่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ได้แก่ ปัจจัยในการประเมินปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถ

ในการชำระหนี้ ซึ่งมีปัจจัยบวกที่มาหักล้างสัญญาเดือนกัณฑ์ ได้แก่ เหตุผลที่ไม่จ่ายเงินปันผลในขณะที่มีกำไรเนื่องจากมีขาดทุนสะสม

5.1.3 ปัญหาจากกลุ่มสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสดที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีแบ่งได้ ดังนี้

1. บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานเป็นบวกติดต่อกัน 3 ปี

ไม่พบปัญหาจากกลุ่มสัญญาเดือนกัณฑ์

2. บริษัทจดทะเบียนที่มีกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานติดลบติดต่อกัน 3 ปี

ปัญหาจากกลุ่มสัญญาเดือนกัณฑ์ที่พบได้แก่ ปัญหาคุณภาพกำไร และปัญหาการแสดงผลค่าของสินทรัพย์โดยมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่

1. ปัญหาคุณภาพกำไร

มีสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสด คือ อัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรให้ค่าติดลบ โดยมีปัจจัยลบที่สนับสนุนสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสด คือ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ช้าลง

จากการศึกษาข้อมูลในรายงานของผู้สอบบัญชีปี 2544 พบว่า ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นอย่างมีเงื่อนไขต่อการบันทึกการขายสินค้าที่ยังไม่ได้ส่งมอบในราคา 520 ล้านบาท โดยมีราคาทุน 488 ล้านบาท ให้แก่บริษัทที่เกี่ยวข้องกันแห่งหนึ่งในต่างประเทศ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2544 บริษัทยังคงดูแลสินค้าที่ขาย โดยเก็บสินค้าไว้ในคลังสินค้าของบริษัท และบริษัทยังมิได้รับชำระค่าสินค้า อย่างไรก็ตาม ฝ่ายบริหารของบริษัทได้ยืนยันกับข้าพเจ้าว่าสินค้านี้ได้ถูกโอนกรรมสิทธิ์ไปยังผู้ซื้อตามสัญญาซื้อขายสินค้านั้นในวันที่ 31 ธันวาคม 2544 โดยที่ปรึกษาทางกฎหมายของบริษัทฯ ได้ให้ความเห็นว่ากรรมสิทธิ์ของสินค้านี้ได้ถูกโอนไปยังผู้ซื้อแล้วตามวันที่ในสัญญาซื้อขาย ถึงแม้ว่าสินค้านั้นจะยังไม่ได้ส่งมอบ โดยเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรเนื่องจากการรับรู้รายได้เร็วส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานที่บันทึกตามเกณฑ์คงค้างแต่ไม่สามารถทำให้กระแสเงินสดดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจุดการรับรู้รายได้จึงเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพกำไร

สัญญาเดือนกัณฑ์ดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในเรื่องความเพียงพอของค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ

2. ปัญหาการแสดงผลค่าของสินทรัพย์โดยมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่

มีสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสด คือ อัตราส่วนวัดกระแสเงินสดต่อค่าขายติดลบ อัตราการเติบโตของลูกหนี้การค้าสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย อัตราผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์ให้ค่าติดลบ และ รายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมี

ปัจจัยลบที่สนับสนุนสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ช้าลง และ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำลง

สัญญาณเตือนภัยดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในเรื่องความเพียงพอของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ และค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์

3. บริษัทจดทะเบียนที่ดำเนินการตามแผนฟื้นฟูกิจการ

ปัญหาจากกลุ่มสัญญาณเตือนภัยที่พบได้แก่ ปัญหาการแสดงผลค่าของสินทรัพย์โดยมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่

1. ปัญหาการแสดงผลค่าของสินทรัพย์โดยมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่

มีสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ อัตราผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์ให้คำตัดสิน โดยมีปัจจัยลบที่สนับสนุนสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำลง

สัญญาณเตือนภัยดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในเรื่องความเพียงพอของค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์

4. บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการจัดทำแผนการปรับปรุงโครงสร้างหนี้

ปัญหาจากกลุ่มสัญญาณเตือนภัยที่พบได้แก่ ปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ และปัญหาการแสดงผลค่าของสินทรัพย์โดยมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่

1. ปัญหาขาดสภาพคล่องและไม่มีความสามารถในการชำระหนี้

มีสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้ต่ำ อัตราการเติบโตของเจ้าหนี้การค้างสูงกว่าอัตราการเติบโตของสินค้างเหลืออัตราการเติบโตของหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย รายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยลบที่สนับสนุนสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ หนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียน มีอัตราส่วนสภาพคล่องต่ำ ไม่มีความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ระยะเวลาในการจ่ายชำระหนี้ช้าลง และมีกระแสเงินสดจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ลดลง แต่ก็มีปัจจัยบวกที่หักล้างสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ มีความสามารถในการปรับโครงสร้างหนี้

จากข้อมูลในหมายเหตุประกอบงบการเงินพบว่า สัญญาปรับโครงสร้างหนี้ส่วนใหญ่ได้ระบุว่า หากบริษัทผิดนัดการชำระหนี้กรณีหนึ่งกรณีใดให้ถือว่าหนี้ทั้งหมดหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของหนี้ที่ต้องชำระตามสัญญาเดิมหรือสัญญาใหม่แล้วแต่กรณีเป็นหนี้ที่ถึงกำหนดชำระในทันที และในปี 2544 บริษัทถูกฟ้องร้องในคดีค้ำประกันเงินกู้ยืมและได้บันทึกสำรองเผื่อหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นจากการค้ำประกันเงินกู้ยืมและวงเงินสินเชื่อในบริษัทที่เกี่ยวข้องกันที่ถูกฟ้องร้องไว้ในบัญชี

เพียงบางส่วน ซึ่งส่งผลให้หนี้สินหมุนเวียนของบริษัทสูงขึ้นโดยหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนและมีผลขาดทุนเกินทุนเกิดขึ้นตามมา จึงเห็นได้ว่า แม้จะมีปัจจัยบวกที่มาหักล้างสัญญาณเตือนภัยแต่ปัจจัยลบที่สนับสนุนสัญญาณเตือนภัยมีมากกว่า

ดังนั้นสัญญาณเตือนภัยดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในเรื่องการดำเนินงานต่อเนื่อง

2. ปัญหาการแสดงผลมูลค่าของสินทรัพย์โดยมีข้อผิดพลาดแฝงอยู่

มีสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ อัตราการเติบโตของลูกหนี้การค้าสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย อัตราการเติบโตของสินค้าคงเหลือสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย และ รายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ถาวรปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีปัจจัยลบที่สนับสนุนสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสด คือ ระยะเวลาในการเก็บหนี้ช้าลงระยะเวลาในการขายสินค้าช้าลง และอัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์ต่ำลง

สัญญาณเตือนภัยดังกล่าวจึงมีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในเรื่องความเพียงพอของค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ค่าเผื่อสินค้าล้าสมัย และค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์

5.2 อภิปรายผล

การวิเคราะห์สัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสดเพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีพบว่า

1. การตีความสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสดทั้งที่ได้จากอัตราส่วนทางการเงินและรายการเพิ่มขึ้นหรือลดลงจากงบกระแสเงินสดนั้นไม่สามารถสรุปผลได้ทันที การนำเอาปัจจัยอื่นที่ได้จากข้อมูลธุรกิจทั้งที่เป็นตัวเงินและที่ไม่เป็นตัวเงินมาช่วยในการตัดสินใจให้ความเชื่อมั่นกับสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสดนั้นทำให้เข้าใจความหมายเพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีในระดับงบการเงินมากขึ้นในเรื่องสภาพคล่อง คุณภาพกำไร แต่สำหรับข้อผิดพลาดที่แฝงอยู่ในมูลค่าสินทรัพย์นั้นสามารถใช้ได้กับสินทรัพย์บางรายการเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงสินทรัพย์ที่มีการวัดมูลค่าจากภายนอกเช่น มูลค่าสุทธิที่คาดว่าจะได้รับ หรือมูลค่ายุติธรรม เป็นต้น

2. สัญญาณเตือนอื่นที่พบจากข้อมูลธุรกิจ ได้แก่ อุตสาหกรรมที่ดำเนินอยู่กำลังตกต่ำอาจเป็นเหตุที่ส่งผลให้กิจการตกแต่งงบการเงิน เช่น การบันทึกยอดขาย เป็นจำนวนมาก ณ วันสิ้นงวด โดยไม่มีการส่งมอบสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับบทความที่กล่าวถึงความจำเป็นในการใช้วิจารณญาณเชิง

ผู้ประกอบวิชาชีพอย่างระมัดระวังต่อสัญญาณเตือนภัยที่เกิดขึ้นกับกิจการที่ผู้สอบบัญชีรับตรวจสอบ ของวิเชษฐ์ ไรจน์สุกาญจน และ ศิลปพร ศรีจันเพชร

3. ปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของกิจการซึ่งมีสาเหตุจากหนี้สินหมุนเวียนสูงกว่าสินทรัพย์หมุนเวียนและมีผลขาดทุนเกินทุนเป็นเรื่องที่ผู้สอบบัญชีให้ความระมัดระวังมากกว่ากรณีที่มีกระแสเงินสดจากการดำเนินงานติดลบติดต่อกันและได้รายงานเรื่องดังกล่าวไว้ในรายงานของผู้สอบบัญชีถึงความไม่แน่นอนของการดำเนินงานต่อเนื่อง

4. ปัจจัยที่มีผลกระทบมากที่สุดต่อเรื่องความสามารถในการชำระหนี้และสภาพคล่อง คือความสามารถในการจัดหาแหล่งเงินทุนจากภายนอก

5. เมื่ออัตราส่วนวัดคุณภาพกำไรให้ค่าต่ำมากหรือติดลบเกิดขึ้นมักจะมีสัญญาณเตือนภัยเหล่านี้เกิดขึ้นด้วยเช่นกัน ได้แก่ อัตราการเติบโตของลูกหนี้การค้าหรือสินค้าคงเหลือสูงกว่าอัตราการเติบโตของยอดขาย

6. รายการขายสินค้า ณ วันสิ้นปี โดยไม่มีการส่งมอบสินค้าทำให้ผลการดำเนินงานดีขึ้นตามเกณฑ์คงค้างแต่ไม่สามารถทำให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานและคุณภาพกำไรดีขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาคัดกรองงบการเงินที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของกลุ่มสถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยของภคินี อริยะ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าการนำแนวความคิดทฤษฎีสัญญาณเตือนภัยจากกระแสเงินสดมาประยุกต์ใช้กับการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. สัญญาณเตือนภัยจากกระแสเงินสดจึงควรถูกนำมาใช้ในการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีก่อนที่จะรับงานตรวจสอบบัญชี หรืออาจถูกนำมาใช้ในขั้นตอนสุดท้ายของการสอบบัญชีประจำปีเพื่อสอบถามให้แน่ใจว่าไม่มีข้อขัดแย้งในงบการเงินซึ่งไม่อาจพบได้จากเกณฑ์คงค้างทางบัญชีหรือมีสัญญาณเตือนภัยที่เหลื่ออยู่ที่ยังไม่ได้หาคำตอบเพื่อให้แน่ใจว่าได้จัดการความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีให้อยู่ในระดับต่ำ

2. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากงบกระแสเงินสดที่นำมาประกอบกับสัญญาณเตือนภัยจากงบกระแสเงินสดควรถูกจัดกลุ่มตามประเภทของปัญหาเพื่อพิจารณาค่าที่ได้เป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือขัดแย้งกัน

3. สัญญาเดือนกัณฑ์อื่นที่ได้มาจากข้อมูลธุรกิจที่ตรวจสอบควรมานำมาใช้ประเมินความเสี่ยงร่วมกับสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสดเพื่อลดจุดอ่อนของงบกระแสเงินสดที่เข้าไม่ถึงข้อมูลบางอย่างที่ไม่ใช่ตัวเลขและยังอาจเป็นข้อสนับสนุนสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสดได้ด้วย

4. การวัดความเสี่ยงพอของงบกระแสเงินสดในการชำระดอกเบี้ยคงค้าง หนี้สินประเภทเงินกู้ยืมระยะสั้นและเงินกู้ยืมระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในหนึ่งปีควรจัดทำขึ้นสำหรับกิจการที่มีปัญหาในการชำระหนี้เงินกู้ยืมจากสถาบันการเงินเพื่อมองไปในอนาคตว่าหากกิจการถูกเรียกคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยคงค้างทันทีจะมีความสามารถในการชำระคืนเพียงใด

5.4 ข้อจำกัดในการประยุกต์ใช้

จากการศึกษาพบว่าการนำแนวความคิดทฤษฎีสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสดมาประยุกต์ใช้กับการประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานสอบบัญชีมีข้อจำกัดดังนี้

1. กิจการโดยทั่วไปไม่ได้จัดทำงบกระแสเงินสด เนื่องจากไม่ได้ใช้ประโยชน์จากงบกระแสเงินสด หรือต้นทุนในการจัดทำไม่คุ้มค่ากับประโยชน์ที่จะได้รับ และจากประกาศของสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย เรื่อง “มาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวกับการบังคับใช้กับธุรกิจที่ไม่ใช่บริษัทมหาชนจำกัด” ลงวันที่ 21 ธันวาคม 2544 และเป็นไปตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 ได้ยกเว้นให้ธุรกิจที่ไม่ใช่บริษัทจำกัดมหาชนไม่ต้องจัดทำงบกระแสเงินสด

2. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากงบกระแสเงินสดและวิเคราะห์รายการสัญญาเดือนกัณฑ์จากงบกระแสเงินสดมีอุปสรรคในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจที่จำเป็นต้องใช้ประกอบการวิเคราะห์ซึ่งไม่พบในหมายเหตุประกอบงบการเงิน แต่จะพบได้จาก แบบ 56-1 ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหรือรายงานประจำปีของบริษัท

3. การจัดทำกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางอ้อมไม่ได้ให้ข้อมูลบางอย่างที่ชัดเจนเท่าการจัดทำกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรงซึ่งต้องใช้ข้อมูลภายในกิจการเพื่อการจัดทำ

4. ข้อมูลรายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ในงบกระแสเงินสดไม่ได้แยกจ่ายตามวัตถุประสงค์ได้แก่ รายจ่ายลงทุนเพื่อการเปลี่ยนแทนสินทรัพย์เก่าให้ทำงานได้ตามกำลังการผลิต

เดิม และรายจ่ายลงทุนเพื่อการขยายกิจการ ทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ถึงความสามารถในการทำกำไรในอนาคตได้อย่างชัดเจน

5. สัญญาเตือนภัยต่างๆ ต้องใช้ข้อมูลทางธุรกิจหรืออัตราส่วนทางการเงินอื่นเพื่อประกอบการวิเคราะห์ เนื่องจากสัญญาเหล่านั้น ไม่ได้ยืนยันว่าปัญหาทางด้านกระแสเงินสดเป็นข้อสรุปที่ชัดเจน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved